

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Основи оперативно-розшукової діяльності»
для студентів спеціальності 081 «Право»
освітнього ступеня «бакалавр»

Суми
Сумський державний університет
2023

Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Основи оперативно-розшукової діяльності» / укладачі О. М. Резнік, О. В. Ільченко, Р. О. Дегтяр. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 58 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННП

Зміст

С.

Вступ	3
Тема 1. Сутність, правова основа та завдання оперативно-розшукової діяльності.....	5
Тема 2. Принципи та гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.....	8
Тема 3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності.....	12
Тема 4. Права і обов'язки підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність.....	16
Тема 5. Підстави та строки проведення оперативно-розшукової діяльності.....	19
Тема 6. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.....	23
Тема 7. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.....	26
Тема 8. Контроль і нагляд за дотриманням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності.....	29
Тема 9. Оперативно-розшукові заходи.....	32
Тема 10. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності.....	35
Тема 11. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів та осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.....	38
Рекомендації щодо написання есе.....	41
Словник основних термінів та понять	42
Список рекомендованої літератури	50

Вступ

Навчальна дисципліна «Основи оперативно-розшукової діяльності» є складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки студентів за освітнім ступенем «бакалавр» спеціальності 081 «Право». Навчальна дисципліна належить до переліку вибіркових дисциплін за напрямом підготовки «бакалавр», що пропонується в рамках циклу професійної та практичної підготовки.

Мета навчальної дисципліни: здобуття студентами знань з законодавчих, теоретичних та практичних основ оперативно-розшукової діяльності. Досягнення студентами сучасного конструктивного, фундаментального мислення та системи спеціальних знань у галузі оперативно-розшукової діяльності, прийняття рішень, теорії ризиків та здатності їх використовувати у практичній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни спрямовані на набуття студентом наступних результатів навчання: знати та розуміти принципи, функції та методи оперативно-розшукової діяльності, перелік та повноваження суб'єктів ОРД, особливості процесу реалізації результатів ОРД; здобуття знань щодо використання результатів ОРД у кримінальній процесуальній діяльності; набуття навичок застосування практики Європейського суду з прав людини щодо міжнародних стандартів у галузі застосування спеціальних засобів розслідування.

Навчальним планом передбачене засвоєння зазначеної дисципліни на лекціях, практичних і семінарських заняттях; під час самостійної роботи та контролю навчальної роботи.

Семінарські та практичні заняття – це форма навчального заняття, під час якої організовується ґрунтовний розгляд

студентами окремих теоретичних тем навчальної дисципліни, формуючи у здобувачів вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованого завдання.

Зміст навчальної дисципліни поділено на два модулі. До основних питань, що розглядаються під час вивчення навчальної дисципліни, належать: сутність, правова основа та завдання оперативно-розшукової діяльності; аналіз діяльності суб'єкти оперативно-розшукової діяльності, їх прав і обов'язків; оперативно-розшукові заходи: підстави та строки їх проведення.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума балів за всіма, успішно оціненими, результатами навчання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- юридичну природу та сутність оперативно-розшукової діяльності;
- джерела нормативно-правового регулювання правовідносинах, які виникають у сфері оперативно-розшукової діяльності;
- суб'єкти оперативно-розшукової діяльності;
- зміст та особливості оперативно-розшукових заходів.

Тема 1. Сутність, правова основа та завдання оперативно-

розшукової діяльності

План

1. Поняття та сутність оперативно-розшукової діяльності, її значення в боротьбі зі злочинністю.
2. Правове та науково-практичне визначення мети і завдань ОРД.
3. Оперативно-розшукове законодавство України.
4. Нормативно-правові акти виконавчих органів влади та правоохоронних відомств.
5. Міжнародно-правове регулювання співробітництва правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю.
6. Перелік завдань оперативно-розшукової діяльності.
7. Стратегічні і тактичні завдання оперативно-розшукової діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні завдання оперативно-розшукової діяльності.
2. Що являє собою оперативно-розшукової діяльності?
3. Назвіть ознаки оперативно-розшукової діяльності.
4. Охарактеризуйте систему оперативно-розшукової діяльності.

Теми есе

1. Історичні аспекти становлення оперативно-розшукової діяльності.
2. Сутність оперативно-розшукової діяльності як специфічного виду державно-правової діяльності.
3. Проблемні питання удосконалення законодавства та

правозастосовної практики оперативно-розшукової діяльності

4. Міждисциплінарні зв'язки теорії ОРД з кримінальним і кримінальним процесуальним правом, криміналістикою, кримінологією, психологією та ін.

Тести

1. *Завданням оперативно-розшукової діяльності НЕ є:*

а) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України;

б) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України;

в) отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави;

г) пошук і фіксація фактичних даних про неправомірну поведінку посадових осіб.

2. *Відповідно до ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» до завдань оперативно-розшукової діяльності відносяться:*

а) розкриття злочинів;

б) проведення слідчих, процесуальних дій;

в) пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена у Кримінальному кодексі України;

г) фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп.

3. *Оперативно-розшукова-діяльність здійснюється:*

- а) виключно негласно;
- б) гласно та негласно;
- в) виключно гласно;
- г) гласно та негласно, але під громадським контролем.

4. *З огляду можливостей здійснення оперативно-розшукова діяльність:*

а) має виключно державний характер, тобто здійснюється спеціально уповноваженими органами;

б) може здійснюватися окремими недержавними суб'єктами, наприклад, журналістами;

в) може здійснюватися окремими недержавними суб'єктами, наприклад, журналістами, приватними детективами;

г) може здійснюватися окремими недержавними суб'єктами, наприклад, приватними детективами.

5. *Інформація про засоби, зміст, плани, організацію, фінансування та матеріально-технічне забезпечення, форми, методи і результати оперативно-розшукової, розвідувальної і контррозвідувальної діяльності відноситься до:*

- а) державної таємниці;
- б) до службової інформації;
- в) відкритої інформації;
- г) публічної інформації.

Тема 2. Принципи та гарантії законності під час здійснення

оперативно-розшукової діяльності

План

1. Поняття, сутність та система принципів оперативно-розшукової діяльності.
2. Конституційні та загально-правові принципи оперативно-розшукової діяльності.
3. Галузеві принципи оперативно-розшукової діяльності.
4. Гарантії дотримання законності, конституційних прав та свобод громадян під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
5. Гарантії законності при використанні інформації та результатів оперативно-розшукової діяльності.
6. Порядок проведення оперативно-розшукових заходів, що суттєво обмежують конституційні права та свободи громадян.
7. Відомчий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю.
8. Права громадян та юридичних осіб з приводу обмеження їхніх прав і свобод.
9. Порядок поновлення порушених прав і відшкодування матеріальних та моральних збитків.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте систему принципів оперативно-розшукової діяльності.
 1. Назвіть принципи оперативно-розшукової діяльності, закріплені в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність».
 2. Охарактеризуйте спеціальні принципи оперативно-

розшукової діяльності.

3. Визначте гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
4. Визначте критерії законності проведення оперативно розшукових заходів.

Теми есе

1. Морально-етичні принципи здійснення оперативно-розшукової діяльності
2. Законність як принцип оперативно-розшукової діяльності.
3. Реалізація принципу конспірації під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Тести

1. *За законодавством України оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах:*

а) публічності, верховенства права, дотримання прав і свобод людини;

б) верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини;

в) законності, дотримання прав і свобод людини; презумпції невинуватості;

г) публічності, верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини, поєднання гласності та негласності.

2. *Види (групи) принципів оперативно-розшукової діяльності науковці найчастіше поділяють на декілька таких груп:*

- а) конституційні, загальні, організаційно-управлінські; спеціальні;
- б) конституційні, загальні, спеціальні;
- в) конституційні, загальні, організаційно-управлінські, процесуальні, спеціальні;
- г) конституційні, загальні, організаційно-управлінські, процедурні, спеціальні.

3. Під конспірацією (конспіративністю) стосовно оперативно-розшукової діяльності розуміють:

- а) безперервне ініціативне проведення тих чи інших оперативно-розшукових заходів;
- б) проведення оперативно-розшукових заходів у поєднанні застосування гласних та негласних методів і засобів;
- в) збереження в таємниці її сил, засобів і методів, організаційних і тактичних аспектів здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- г) своєчасне отримання та перевірку оперативно значимої інформації, активні дії усіх уповноважених суб'єктів з використанням наявних можливостей (сил, засобів, методів).

4. До конституційних принципів в оперативно-розшуковій діяльності відносять:

- а) невтручання в особисте і сімейне життя особи;
- б) відкритість для демократичного цивільного контролю;
- в) поєднання гласних та негласних форм і методів діяльності;
- г) взаємодія і координація.

5. Відповідно до Закону України «Про оперативно-

розшукову діяльність» до принципів оперативно-розшукової діяльності відносять:

- а) взаємодії з органами управління і населенням;
- б) змагальність;
- в) забезпечення права на захист;
- г) верховенство права.

6. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» до принципу законності не відноситься:

- а) поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України;
- б) поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України;
- в) поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази;
- г) накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України.

Тема 3. Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності

План

1. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність у системі МВС України.
2. Характеристика оперативних підрозділів Національної поліції України (кримінальна поліція), їх система, структура та компетенція.
3. Законодавчі та відомчі акти, які визначають функції й обов'язки оперативних підрозділів.
4. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність у системі Служби безпеки України.
5. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність у системі прикордонної служби.
6. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність в управлінні державної охорони.
7. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність у системі органів податкової служби.
8. Підрозділи, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність у системі органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.
9. Співвідношення термінів «суб'єкти оперативно-розшукової діяльності» та «сили оперативно-розшукової діяльності».
10. Співробітники оперативних підрозділів та особи, залучені до виконання завдань ОРД на конфіденційній основі, як складові поняття «сили ОРД».

Питання для самоконтролю

1. Назвіть підрозділи, яким надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність.

2. Переліchte оперативні підрозділи, що входять до складу Національної поліції України.
3. Зазначте умови звільнення від відповідальності працівників оперативних підрозділів, які заподіяли шкоду правам, свободам людини, інтересам держави під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

Теми есе

1. Правові засади і напрями взаємодії органів і підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
2. Взаємодії оперативних підрозділів зі слідчими.
3. Порядок взаємодії співробітника оперативного підрозділу та слідчого під час здійснення оперативно-розшукової діяльності: зарубіжний досвід.
4. Співвідношення понять «суб'єкти оперативно-розшукової діяльності» та «сили оперативно-розшукової діяльності».
5. Гласні та негласні працівники оперативного підрозділу як виконавці оперативно-розшукової діяльності.

Тести

1. *До підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, не відносяться:*

а) підрозділи органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України;

б) підрозділи кримінальної та спеціальної поліції Національної поліції;

в) підрозділи детективів, оперативно-технічні та внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України;

г) підрозділи Міністерства фінансів України

2. Проведення оперативно-розшукової діяльності підрозділами інших міністерств, відомств, крім визначених у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність»:

а) дозволяється у виняткових випадках за рішенням слідчого судді;

б) дозволяється у випадках, визначених законом;

в) дозволяється у виняткових випадках за рішенням прокурора;

г) забороняється.

3. Відповідно до вимог Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» не можуть проводити слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні за дорученням слідчого, прокурора в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, оперативні підрозділи:

а) органів доходів і зборів;

б) Державного бюро розслідувань;

в) управління державної охорони;

г) Державної прикордонної служби.

4. У системі структурних підрозділів Державного бюро розслідувань оперативно-розшукова діяльність здійснюється підрозділами

а) оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки;

б) оперативно-технічними, забезпечення особистої безпеки;

в) оперативно-технічними, внутрішнього контролю,

забезпечення особистої безпеки, досудового розслідування;

г) оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, досудового розслідування.

5. Керуючись вимогами Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» продовжить речення: «Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України – ...»:

а) контррозвідки, агентурної розвідки, оперативно-технічними, власної безпеки;

б) розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічним, власної безпеки), підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими та оперативно-технічними;

в) підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими та оперативно-технічними;

г) контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, оперативно-технічними, внутрішньої безпеки, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів.

Тема 4. Права і обов'язки підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність

План

1. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
2. Проведення оперативно-розшукових заходів, що обмежують конституційні права громадян.
3. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
4. Взаємодія оперативних підрозділів між собою та іншими підрозділами правоохоронних органів.

Питання для самоконтролю

1. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
2. Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність.
3. Оперативно-розшукові заходи, що обмежують конституційні права громадян.
4. Оперативно-розшукові заходи, які проводяться виключно за рішенням прокурора.

Теми есе

1. Проведення оперативно-розшукових заходів, що обмежують конституційні права громадян.
2. Взаємодія як вид соціальної діяльності у боротьбі зі злочинністю.
3. Взаємодія оперативних підрозділів МВС України з правоохоронними органами іноземних держав у сфері боротьби зі злочинами.

Тести

1. Згідно з положеннями Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» до гласних оперативних заходів відноситься:

- а) здійснення спостереження за особою, річчю або місцем;
- б) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- в) опитування осіб та використання їх добровільної допомоги;
- г) здійснення аудіо-, відеоконтролю особи.

2. Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оприлюднювати або надавати інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи оперативно-розшукової діяльності:

- а) забороняється;
- б) дозволяється виключно за рішенням суду;
- в) забороняється до прийняття рішення за результатами такої діяльності;
- г) дозволяється виключно за рішенням прокурора або керівника оперативного підрозділу.

3. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», зобов'язані інформувати відповідні державні органи про відомі їм факти та дані?

- а) що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави, а також про порушення законодавства, пов'язані з службовою діяльністю посадових осіб;

б) що свідчать про підготовку та вчинення тяжких злочинів;
в) що свідчать про загрозу безпеці суспільства і держави, а також про підготовку та вчинення кримінальних правопорушень;
г) що свідчать про порушення конституційних прав і свобод громадян, а також порушення міжнародних договорів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна.

4. Згідно із положеннями Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативно-розшуковим підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності надається право відвідувати жилі та інші приміщення

а) відвідувати жилі та інші приміщення за згодою їх власників або мешканців для з'ясування обставин злочину, що готується, а також збирати відомості про протиправну діяльність осіб, щодо яких провадиться перевірка;

б) за згодою працівників відділів житлово-комунального господарства для з'ясування обставин злочину;

в) у разі необхідності з'ясування обставин злочину без згоди власників, мешканців цих приміщень, або працівників відділів житлово-комунального господарств;

г) відвідувати жилі та інші приміщення за згодою їх власників або мешканців для з'ясування обставин правопорушення.

Тема 5. Підстави та строки проведення оперативно-розшукової діяльності

План

1. Підстави проведення оперативно-розшукової діяльності.
2. Цільове використання результатів оперативно-розшукової діяльності.
3. Підстави для оголошення підозрюваного в розшук.
4. Строки ведення оперативно-розшукових справ.
5. Закриття оперативно-розшукових справ

Питання для самоконтролю

1. Визначте підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності.
2. У яких матеріалах можуть міститися дані щодо підстав проведення оперативно-розшукової діяльності.
3. З якого моменту обчислюються строки ведення оперативно-розшукових справ.
4. Визначте строки ведення оперативно-розшукових справ, заведених відносно осіб, які готують вчинення злочину.
5. Вкажіть порядок припинення обчислення та продовження строків ведення оперативно-розшукових справ.
6. Назвіть підстави для закриття оперативно-розшукових справ.

Теми есе

1. Достатня інформація про протиправні дії кримінального характеру – як підстава для проведення оперативно-розшукової діяльності.
2. Відповідність оперативно-розшукових заходів ступеню

суспільної небезпеки злочинних посягань та загрози інтересам суспільства і держави.

3. Характеристика джерел інформації, що містять підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності.

Тести

1. *Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності можуть міститися в:*

- а) вказівках прокурора;
- б) матеріалах перевірок органів влади та місцевого самоврядування;
- в) наказах і розпорядженнях керівників міністерств і відомств;
- г) постановах Кабінету Міністрів України та указах Президента України.

2. *За відсутності підстав, визначених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів:*

- а) дозволяється слідчому чи прокурору у випадках, передбачених законом;
- б) дозволяється керівнику оперативного підрозділу у випадках, передбачених законом;
- в) забороняється;
- г) дозволяється слідчому судді за клопотанням керівника оперативного підрозділу.

3 *До підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності НЕ належать*

а) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про злочини, що готуються;

б) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про осіб, які готують вчинення злочину;

в) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про злочини, що готуються або вчинені невстановленими особами;

г) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання.

4. Вимоги до інформації, що є підставою для проведення оперативно-розшукової діяльності

а) достатність, законність одержання, потреба перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, стосуватись об'єктів, визначених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;

б) законність одержання, потреба перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, стосуватись об'єктів, визначених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;

в) повнота, належність, достовірність, допустимість;

г) об'єктивність, достовірність, належність, допустимість.

4. *Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» без заведення оперативно-розшукової справи оперативно-розшукові заходи*

а) проводити забороняється;

б) проводяться в разі наявності відповідного рішення слідчого судді;

в) проводяться в разі наявності відповідного рішення прокурора;

г) проводити забороняється, крім випадків перевірки осіб у зв'язку з допуском їх до державної таємниці, а також до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках, а також осіб, яким надається дозвіл на перебування без супроводу в контрольованих та стерильних зонах, зонах обмеженого доступу, що охороняються, та критичних частинах таких зон аеропортів.

5. *Продовжить речення: «У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності заводиться:*

а) кримінальне провадження;

б) оперативно-розшукова справа;

в) оперативна справа;

г) контррозвідувальна справа.

Тема 6. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності

План

1. Джерела оперативно-розшукової інформації.
2. Вимоги, що висуваються до оперативно-розшукової інформації.
3. Оптимальність, повнота, точність, лаконічність інформації. Логічність викладення інформації. Визначення достовірності інформації.
4. Пізнавальне значення оперативно-розшукової інформації та її класифікація. Класифікація оперативно-розшукової інформації.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття оперативно-розшукової інформації?
2. Надайте визначення інформаційно-аналітичному забезпеченню оперативно-розшукової діяльності.
3. Що є джерелами оперативно-розшукової інформації?
4. За якими критеріями класифікується оперативно-розшукова інформація?
5. Які основні вимоги висуваються до оперативно-розшукової інформації?

Теми есе

1. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах.
2. Співвідношення термінів «інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності» і «оперативне обслуговування».

3. Застосування засобів інформаційного забезпечення документування злочинів під час здійснення оперативно-розшукової діяльності

Тести

1. *Які засоби НЕ забороняється застосовувати для одержання інформації?*

- а) технічні засоби, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;
- б) психотропні речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;
- в) хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу;
- г) технічні засоби фіксування.

2. *Згідно ст. 9 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», отримані в результаті ОРД відомості, які стосуються особистого життя, честі, гідності людини: якщо вони не містять інформації про здійснення заборонених законом діянь:*

- а) можуть зберігатися на підставі того факту, що дана інформація має відношення до вчиненого правопорушення;
- б) можуть бути використані органами оперативно-розшукової діяльності та оперативними підрозділами, якщо є такими, що стосуються вчиненого правопорушення;
- в) можуть зберігатися протягом 3 років, після чого підлягають знищенню;
- г) зберіганню не підлягають і повинні бути знищені.

3. *Сукупність первинних і аналізованих даних про осіб,*

причетних до підготовки й вчинення злочинів, фактах злочинних проявів, стану оперативно-розшукових сил і засобів, а також умов, у яких відбувається діяльність – боротьба зі злочинністю являє собою:

- а) оперативно-розшукову інформацію;
- б) оперативно-розшукову діяльність;
- в) оперативно-розшукову дію;
- г) оперативно-розшуковий захід.

4. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється в інтересах:

- а) кримінального та адміністративного судочинства;
- б) будь-якого судочинства;
- в) кримінального судочинства;
- г) цивільного та адміністративного судочинства.

Тема 7. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності

План

1. Поняття, сутність, правова основа реалізації матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
2. Напрямки використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
3. Поняття і види матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
4. Підготовка зібраної у процесі документування інформації до реалізації.
5. Систематизація, вивчення і оцінка отриманих фактичних даних, складання плану їх реалізації.
6. Підготовка необхідних матеріалів для передачі слідчому.

Питання для самоконтролю

1. Вкажіть напрями використання результатів оперативно-розшукової діяльності.
2. Вкажіть порядок використання результатів оперативно-розшукової діяльності при порушенні кримінальної справи.
3. Надайте визначення «взаємодії» в оперативно-розшуковій діяльності.
4. Як законодавчо врегульовані питання міжнародного співробітництва у сфері оперативно-розшукової діяльності?

Теми есе

1. Підходи до поняття «матеріали оперативно-розшукової діяльності».
2. Особливості легалізації отриманої в результаті

проведення оперативно-розшукової діяльності інформації та порядок її розсекречування.

3. Способи використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні.

Тести

1. *Вкажіть неправильну відповідь «Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються*

а) як приводи та підстави для початку досудового розслідування;

б) для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні;

в) для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли;

г) для попередження, виявлення і припинення злочинів, розвідувально-підривних посягань проти України, розшуку злочинців та осіб, які безвісти зникли.

2. *Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» матеріали оперативно-розшукової діяльності не використовуються для*

а) взаємного інформування підрозділів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність;

б) взаємного інформування інших правоохоронних органів;

в) інформування органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції;

г) інформування державних органів відповідно до їх

компетенції.

3. *Вкажіть найбільш правильну відповідь: «Матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються:*

а) для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей;

б) для забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей;

в) для забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей;

г) для забезпечення безпеки працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, а також співробітників розвідувальних органів України та їх близьких родичів, осіб, які конфіденційно співробітничать або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей.

Тема 8. Контроль і нагляд за дотриманням законності під час проведення оперативно-розшукової діяльності

План

1. Правова основа прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю.
2. Сутність прокурорського нагляду за законністю в оперативно-розшуковій діяльності.
3. Предмет та межі прокурорського нагляду.
4. Поняття та значення судового контролю.
5. Зміст судового контролю.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає зміст судового контролю за оперативно-розшуковою діяльністю?
2. Що входить в поняття прокурорського нагляду в сфері оперативно-розшукової діяльності?
3. Які існують методи прокурорського нагляду за додержанням законності в сфері оперативно-розшукової діяльності?
4. Які організаційні форми відомчого контролю використовуються у сфері оперативно-розшукової діяльності?

Теми есе

1. Контроль за дотриманням прав і свобод людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.
2. Специфіка прокурорського нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність.
3. Удосконалення участі прокурора під час ведення оперативно-розшукових справ підрозділами, які

здійснюють оперативно-розшукову діяльність.

4. Судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності: за і проти.

Тести

1. *Предметом прокурорського нагляду за органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність є:*

- а) забезпечення безпеки суспільства і держави;
- б) дотримання законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність;
- в) захист власності від злочинних посягань;
- г) захист життя, здоров'я, прав і свобод людини й громадянина від злочинних посягань.

2. *Судовий контроль – це:*

- а) правова форма здійснення судової влади, підконтрольна Верховному Суду;
- б) правова форма здійснення судової влади, підконтрольна Вищій раді правосуддя;
- в) правова форма здійснення судової влади, підконтрольна Конституційному Суду України;
- г) самостійна правова форма здійснення судової влади.

3. *Зазначте основний об'єкт захисту при здійсненні оперативно-розшукової діяльності на досягнення соціально корисної мети:*

- а) захист власності від злочинних посягань;
- б) державну таємницю;
- в) забезпечення безпеки суспільства і держави;
- г) інтереси людини й громадянина.

4. Який вид контролю за оперативно-розшуковою діяльністю здійснюється під час підготовки різноманітних рішень, що вимагають затвердження керівництвом?

- а) поточний;
- б) плановий;
- в) попередній;
- г) тимчасовий.

5. Відповідно до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», більшість оперативно-розшукових заходів здійснюється в порядку, визначеному?

- а) Кримінально-виконавчим кодексом України;
- б) Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- в) слідчим суддею апеляційного суду;
- г) Кримінальним процесуальним кодексом України.

Тема 9. Оперативно-розшукові заходи

План

1. Поняття та сутність оперативно-розшукових заходів, їх співвідношення з негласними слідчими (розшуковими) діями.
2. Система та класифікація оперативно-розшукових заходів.
3. Підстави для проведення оперативно-розшукових заходів.
4. Умови проведення оперативно-розшукових заходів.
5. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу, як інструментарій попередньої перевірки отриманої оперативної інформації.
6. Правова основа оперативно-розшукових заходів, проведення яких не потребує отримання дозволу: розвідувальне (оперативне) опитування, оперативний огляд, особистий пошук.
7. Оперативно-розшукові заходи, проведення яких потребує отримання дозволу слідчого судді, прокурора, керівника оперативного підрозділу.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає оперативно-розшуковий захід?
2. Надайте класифікацію оперативно-розшукових заходів?
3. Які правові підстави проведення оперативно-розшукових заходів.
4. Назвіть оперативно-розшукові заходи, проведення яких не потребує отримання дозволу.
5. Які оперативно-розшукові заходи можуть бути проведені тільки з дозволу керівника.
6. Назвіть оперативно-розшукові заходи, проведення яких

потребує отримання дозволу прокурора.

7. Назвіть оперативно-розшукові заходи, проведення яких потребує отримання дозволу суду.

Теми есе

1. Оперативно-розшукові заходи: аналіз поняття.
2. Оперативно-розшукові заходи і негласні слідчі (розшукові) дії: спільне та відмінне.
3. Аналіз підходів до класифікації оперативно-розшукових заходів.

Тести

1. *Захід, який полягає в цілеспрямованому пошуку та отриманні інформації загального користування з інформаційно-телекомунікаційних систем, інших джерел з метою виявлення негативних тенденцій щодо стану злочинності та відомостей криміногенного, кримінального характеру?*

- а) профілактично-пошуковий захід;
- б) отримання довідково-аналітичної інформації;
- в) інформаційно-аналітичне прогнозування;
- г) розвідувальне опитування.

2. *Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, проводяться:*

а) на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника;

б) на підставі постанови прокурора, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника;

в) на підставі постанови слідчого, постановленої за

клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором;

г) на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором.

3. *Протягом якого часу прокурор письмово повідомляється про заведення оперативно-розшукової справи?*

- а) протягом доби;
- б) протягом 24 годин;
- в) протягом 3 діб;
- г) протягом тижня.

4. *Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів:*

а) забороняється, крім випадку перевірки осіб у зв'язку з допуском їх до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках;

б) забороняється у будь-якому випадку;

в) дозволяється у випадках перевірки інформації про готування до вчинення або вчинення злочинів невеликої або середньої тяжкості;

г) забороняється, крім випадку перевірки осіб у зв'язку з допуском їх до роботи з психотропними, хімічними та іншими речовинами, що завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

Тема 10. Сприяння здійсненню оперативно-розшукової

діяльності

План

1. Правові основи залучення особи до співробітництва з оперативним підрозділом.
2. Негласне співробітництво особи з оперативним підрозділом.
3. Обмеження на залучення до співробітництва окремих категорій громадян.
4. Сутність та значення інституту конфіденційного співробітництва. Правова основа конфіденційного співробітництва. Принципи конфіденційного співробітництва.
5. Особи, які залучаються до участі в оперативно-розшуковій діяльності. Підстави і умови для залучення особи до участі в оперативно-розшуковій діяльності.
6. Агент як основна особа, яка залучається до участі в оперативно-розшуковій діяльності. Права, обов'язки і відповідальність агента.

Питання для самоконтролю

1. Які правові основи залучення особи до співробітництва з оперативним підрозділом?
2. Що включає в себе негласне співробітництво особи з оперативним підрозділом?
3. Визначте обмеження на залучення до співробітництва окремих категорій громадян.

Теми есе

1. Участь громадян у запобіганні та розкритті злочинів.
2. Правові засади участі громадян в оперативно-розшуковій діяльності правоохоронних органів України.
3. Використання конфіденційного співробітництва: кримінально-процесуальний аналіз
4. Окремі аспекти залучення осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Тести

1. *Оперативні підрозділи, залучаючи окремих громадян до негласного співробітництва, вступають з ними в специфічні правові відносини:*

а) на які поширюється трудове і цивільно-правове законодавство;

б) на які поширюється кримінально-процесуальне та кримінально-виконавче законодавство;

в) на які поширюється кримінально-процесуальне і цивільно-правове законодавство;

г) на які поширюється трудове і кримінально-процесуальне законодавство.

2. *Хто визначає порядок укладення угоди про сприяння оперативним підрозділам в оперативно-розшуковій діяльності?*

а) Верховна Рада України;

б) Кабінет Міністрів України;

в) Президент України;

г) Керівник правоохоронного органу.

3. *Відповідно до якої статті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи*

мають право встановлювати конфіденційне співробітництво з особами на засадах добровільності?

- а) статті 8;
- б) статті 9;
- в) статті 7;
- г) статті 4.

4. Угода про співробітництво з оперативними підрозділами може укладатись з особою, яка досягла:

- а) 21 року;
- б) 16 років;
- в) не передбачено законодавством;
- г) 18 років.

4. У яких випадках, передбачених законодавством забороняється оперативним підрозділам залучати до виконання оперативно-розшукових завдань медичних працівників, адвокатів, священнослужителів?

- а) у будь-яких;
- б) якщо особа, щодо якої вони мають здійснювати оперативно-розшукові заходи, є їх пацієнтом чи клієнтом;
- в) якщо вони конкретно стосуються справи;
- г) законодавством не передбачено.

оперативних підрозділів та осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

План

1. Гарантії правового та соціального захисту працівників оперативних підрозділів.
2. Фінансове та матеріальне забезпечення діяльності оперативних працівників.
3. Спеціальні заходи щодо забезпечення захисту працівників оперативних підрозділів та їх близьких родичів.
4. Правові підстави звільнення оперативного працівника від кримінальної відповідальності.
5. Захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.
6. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

Питання для самоконтролю

1. Визначте гарантії правового та соціального захисту працівників оперативних підрозділів.
2. Визначте гарантії соціального захисту працівників оперативних підрозділів.
3. Визначте гарантії фінансово-матеріального забезпечення діяльності оперативних працівників.

Теми есе

1. Правовий аналіз забезпечення безпеки осіб, залучених до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності під час негласного і конфіденційного співробітництва.
2. Стан наукових досліджень соціального та правового

захисту осіб, які надають допомогу оперативним підрозділам на конфіденційній основі.

3. Окремі аспекти забезпечення безпеки конфіденційного співробітництва осіб із правоохоронними органами.

Тести

1. *На працівників, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, поширюються гарантії правового і соціального захисту, передбачені*

- а) Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- б) Кримінальним процесуальним кодексом України;
- в) Постановами Кабінету міністрів України і Указами Президента України;
- г) законами України про ці органи.

2. *Працівникам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, ...*

а) надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового та фінансового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

б) надаються додаткові пільги в питаннях фінансового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

в) надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового забезпечення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

г) надаються додаткові пільги в питаннях соціально-побутового та фінансового забезпечення в порядку, встановленому Законом України «Про оперативно-розшукову

діяльність».

3. Працівник оперативного підрозділу, який заподіяв шкоду правам, свободам людини, інтересам держави під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, перебуваючи у стані необхідної оборони, крайньої необхідності або професійного ризику, а так само у зв'язку із затриманням особи, в діях якої є ознаки злочину...

- а) не несе відповідальності;*
- б) несе відповідальність на загальних підставах;*
- в) притягується до дисциплінарної та цивільної відповідальності;*
- г) притягується до дисциплінарної відповідальності.*

4. Тривалість щорічної основної оплачуваної відпустки поліцейського становить ...

- а) тридцять календарних днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки;*
- б) двадцять вісім календарних днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки;*
- в) двадцять вісім робочих днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки;*
- г) тридцять робочих днів, якщо законом не визначено більшої тривалості відпустки.*

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Написання есе є формою самостійної роботи студентів, важливою частиною вивчення навчальної дисципліни, з формування позиції студента із розгляду окремого проблемного питання.

Метою есе є розвиток навичок самостійного творчого мислення та письмового викладу власних думок.

Есе має складатися з чіткого викладу суті, самостійного проведеного аналізу проблемного питання, джерел, які було використано для аргументації власної позиції, а також висновки, що узагальнюють запропоновані студентом положення.

Список джерел необхідно оформити як повноцінний список використаної літератури, який оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Варто вказати власні думки у тексті есе, що є важливою складовою такої форми роботи.

Положення, наведені в есе, можуть підтверджуватися або спростовуватися:

- положеннями нормативно-правових актів – чинними або застарілими (якщо це доречно);
- цитатами;
- історичними подіями;
- особистим досвідом.

Загальні технічні вимоги до оформлення роботи:

1. Шрифт основного тексту - Times New Roman.
2. Обсяг есе – 3-5 аркуша.
3. Використаних джерел – не менше 3.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Автоматизована інформаційна система – це сукупність взаємопов’язаних даних, обладнання, програмних засобів, персоналу, стандартних процедур, які призначені для збору, обробки, розподілу, зберігання, представлення інформації відповідно до вимог, які випливають з цілей організації.

Адвокат – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність.

Актуальність оперативно-розшукової інформації – критерій оцінки оперативно-розшукової інформації, що розкриває її новизну, відповідність нинішньому часу чи певному періоду часу. Оперативно-розшукова інформація має бути не застарілою.

Аналіз – вивчення, дослідження чого-небудь (матеріалів кримінальних проваджень, оперативно-розшукових справ тощо) шляхом розкладу його на складові частини.

Аналіз оперативної обстановки – визначення ступеня ефективності застосування негласних засобів та методів оперативно-розшукової діяльності, які застосовувались оперативним підрозділом.

Аналітика – логіко-мисленнева діяльність, спрямована на рішення практичних завдань, задля «випередження подій», що дозволяє оперативним підрозділам попереджати та своєчасно виявляти злочини.

Анкетування – різновид методу опитування, який застосовується для отримання відомостей.

Аудіоконтроль – оперативно-розшуковий захід з негласного прослуховування для фіксації інформації без відома осіб, за наявності відомостей про те, що події, що які відбуваються (розмова, зустріч), можуть містити інформацію, яка

має значення для попередження, виявлення і припинення злочинів, розшуку злочинців та зниклих безвісти.

Безпека – відсутність ризику, пов'язаного з можливістю спричинення шкоди та/або нанесення збитку.

Безперервність оперативно-розшукової інформації – критерій оцінки оперативно-розшукової інформації, що характеризується постійним характером.

Взаємодія в оперативно-розшуковій діяльності – узгоджена нормативно-правовими та відомчими актами, діяльність двох і більше підрозділів (працівників), для здійснення спільних заходів, тактичних прийомів або їх комбінацій.

Вивідування – збирання відомостей від особи, яка може повідомити важливу інформацію, з прихованням мети розмови.

Відеоконтроль – оперативно-розшуковий захід з прихованої фіксації відомостей за допомогою відеозапису, за наявності відомостей про те, що події, які відбуваються (розмова, зустріч), можуть містити інформацію, яка має значення для попередження, виявлення і припинення злочинів, розшуку злочинців та зниклих безвісти.

Віднесення інформації до державної таємниці – процедура прийняття (державним експертом з питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього.

Гриф секретності – реквізит матеріального носія секретної інформації, що засвідчує ступінь секретності даної інформації.

Дезінформація – умисне неправдиве повідомлення, відомості, що не відповідає дійсності, з метою введення в оману та дезорієнтації певних осіб за допомогою спеціальних заходів.

Державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою.

Державне бюро розслідувань – центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Джерела оперативно-розшукової інформації – особи, матеріальні об'єкти, місця, системи, які містять відомості або володіють інформацією про злочини, що готуються, вчиняються або вчинені.

Докази – будь-які фактичні дані, на підставі яких встановлює наявність чи відсутність обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Достовірність оперативно-розшукової інформації – критерій оцінки оперативно-розшукової інформації, що характеризується об'єктивністю та відповідністю дійсності.

Забезпечення безпеки осіб, які сприяють оперативно-розшуковій діяльності – здійснення правоохоронними органами правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна цих осіб від протиправних посягань, з метою створення необхідних умов для ефективного здійснення оперативно-розшуковій діяльності.

Завдання оперативно-розшукової діяльності – пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Закриття оперативно-розшукової справи – це рішення, яке приймається відповідним керівником оперативного підрозділу щодо припинення проведення оперативно-розшукової діяльності в рамках окремої категорії оперативно-розшукових справ.

Засоби оперативно-розшукової діяльності – сукупність передбачених чинним законодавством та відомчими нормативними актами спеціальних обліків, що забезпечують накопичення, обробку, зберігання та використання інформації про факти, предмети і осіб, що становлять оперативний інтерес, а також оперативної техніки, службово-розшукового собаківництва, розвідувальних комп'ютерних програм, житлових, службових та інших приміщень, засобів маскування та імітації, об'єктів, які виконують функцію предмета злочину, що використовуються оперативними підрозділами для попередження, припинення і розкриття злочинів.

Засоби фіксації – прилади, апаратура, технічні комплекти, матеріали, речовини, за допомогою яких можна зафіксувати на матеріальному носії інформацію, скопіювати, змоделювати та зберігати її.

Злочин – передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Зняття інформації з електронних комунікаційних мереж – вид втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби електронної комунікації для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, з метою встановлення обставин, які мають значення для кримінального провадження.

Інсценування злочину – умисне створення ситуації, що не відповідає тому, що фактично сталося на цьому місці події; служить одним із способів приховування злочинів.

Контрольована закупка – оперативно-розшуковий захід, мета якого полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, який перебуває у вільному обігу, для викриття і документування факту готування та вчинення злочину, а також особи, яка його вчинила.

Контрольована поставка – оперативно-розшуковий захід, мета якого полягає в організації і здійсненні контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб.

Місце вчинення злочину – певна територія, де було розпочато і закінчено злочинне діяння або настав його результат.

Накладання арешту на кореспонденцію, її огляд та виїмка – оперативно-розшуковий захід, який проводиться в разі наявності достатніх підстав вважати, що поштово-телеграфна

кореспонденція певної особи іншим особами або інших осіб їй може містити інформацію, яка має значення для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності.

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Національне антикорупційне бюро України – центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Об'єкт оперативно-розшукового заходу – фізична або юридична особа, щодо якої здійснюється оперативно-розшукова діяльність за наявності підстав, передбачених чинним законодавством України.

Огляд кореспонденції – негласне втручання в приватне спілкування, з метою відбору за ідентифікаційними ознаками кореспонденції, на яку накладено арешт, її обробці, знятті копії чи отриманні зразків для прийняття рішення щодо подальших дій.

Оперативна закупка – оперативно-розшуковий захід, мета якого полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту готування та вчинення злочину, а також особи, яка його вчинила.

Оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних

заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Оперативно-розшукова справа – форма групування документів, облік, накопичення та систематизації матеріалів, що утворилися під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, проведення оперативно-розшукових заходів.

Особа, зникла безвісти – фізична особа, стосовно якої немає відомостей про її місцеперебування на момент подання заявником заяви про її розшук.

Пошукові заходи – дії уповноважених працівників оперативних підрозділів з метою встановлення ще невідомих подій злочину та осіб, які причетні до їх вчинення, а також злочинів, що готуються або вчинені невстановленими особами.

Правова основа оперативно-розшукової діяльності – це нормативно-правові акти, які є механізмом забезпечення проведення оперативно-розшукових заходів, які визначають гарантії законності, а також регламентують правові та організаційні питання забезпечення соціального і правового захисту працівників оперативних підрозділів.

Прокурорський нагляд – особливий вид діяльності, прокурорів що полягає у контролі за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

Розвідка – організаційно-функціональне поєднання визначених цим Законом розвідувальних органів та діяльності, яку вони здійснюють самостійно або у взаємодії між собою та з іншими суб'єктами розвідувального співтовариства з метою забезпечення національної безпеки і оборони України.

Розвідувальна діяльність – система розвідувальних заходів, що проводяться розвідувальними органами України для

виконання покладених на ці органи завдань та здійснення визначених законодавством функцій.

Розвідувальний захід – комплекс дій та рішень розвідувального органу та/або у випадках, визначених цим Законом, іншого суб'єкта розвідувального співтовариства із застосуванням методів, сил і засобів розвідки.

Розвідувальна інформація – усні, зафіксовані на матеріальних носіях (у тому числі у зразках виробів і речовин) чи відображені в електронному вигляді відомості або дані, які не є загальнодоступними або які неможливо отримати офіційним шляхом, про наміри, плани і дії іноземних держав, організацій та осіб чи про їхні потенційні можливості щодо реалізації таких намірів і планів, а також про процеси, події, обставини, технології, знання в інтересах національної безпеки і оборони України

Спостереження – негласний оперативно-розшуковий захід здійснюваний суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, з метою стеження за особою (групою, організованою групою, злочинною організацією), річчю, місцем, які становлять оперативний інтерес, з метою одержання та закріплення оперативної інформації, що сприяє попередженню та розкриттю злочинів, розшуку злочинців та осіб, які безвісно зникли, або встановленню місця їх знаходження, у тому числі, для забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*, 2001, № 25-26, ст.131. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1992, № 22, ст.303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

5. Про розвідку: Закон України від 17.09.2020 № 912-IX. Офіційний вісник України, 2020 р., № 86, стор. 9, стаття 2761. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>

6. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26.12.2002 № 374-IV. *Верховної Ради України*, 2003, № 12, ст.89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

7. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 25, ст.180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>

8. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1993, № 35, ст.358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

9. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної*

Ради України, 1992, № 27, ст.382. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

10. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2015, № 40-41, ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

11. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 6, ст.55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>

12. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 47, ст.2051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

13. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 27, ст.208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

14. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України від 01.12.2005 № 3160-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2006, № 8, ст.94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15#Text>

15. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. *Відомості Верховної Ради України*, 2021, № 23, ст.197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

16. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 № 2713-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2005, № 30, ст.409

17. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04.03.1998

№ 160/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, 1998, № 35, ст.236

18. Про прокуратуру: Закон України; Перелік від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*, 2015, № 2-3, ст.12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

19. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2016, № 31, ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

20. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1994, № 11, ст.51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>

21. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1994, № 11, ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

22. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1994, № 16, ст.93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

23. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1992, № 48, ст.650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

24. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 34, ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

25. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за

особливих обставин: Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2018, № 38, ст.280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>

26. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ Міністерства внутрішніх справ України 07.07.2017 № 575. *Офіційний вісник України*, 2017 р., № 67, стор. 135, стаття 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

27. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Наукова література

28. Титарчук І. В. Оперативно-розшукова діяльність : навчальний посібник. Київ - Центр учбової літератури. 2022. 228 с.

29. Оперативно-розшукова діяльність [Текст] : навч. посіб. для підготовки до іспитів / упоряд.: Тетарчук І. В., Дяків Т. Є. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 212 с.

30. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. Одеса : Видавничий дім

«Гельветика», 2021. 258 с.

31. Столітній А.В. Негласні слідчі (розшукові) дії. Науково-практичний посібник. Київ : Норма права.2021. 336 с.

32. Боднар І.В., Єсипенко О.Г., Левицький В.В., Ткаченко О.Г. Методи оперативно-розшукової діяльності: навчально-методичний посібник. Чернігів: Академія ДПтС, 2021. 95 с.

33. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду [Текст] / упоряд. Туманов С. Г. 2-ге вид., випр. і допов. Харків : Право, 2021. 976 с.

34. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні : посіб. / В. В. Аброськін, С. В. Албул, С. О. Єгоров, та ін.; за заг. ред. В .В. Аброськіна. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 198 с.

35. Принципи оперативно-розшукового запобігання злочинам. Монографія / О. В. Кириченко, В. В. Хмеленко. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 160 с.

36. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. Станом на 21 лютого 2020 року. / За заг. ред. Чернявського С. С. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 1288 с.

37. Оперативно-розшукова діяльність: посібник для вищих навчальних закладів за заг. редакцією генерала поліції першого рангу, кандидата юридичних наук, Заслуженого юриста України С. М. Князева; академіка Академії Наук Вищої школи України, доктора юридичних наук, професора А. М. Кислого. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 240 с.

38. Кримінологічний словник-довідник / автори-

упорядники: С.Ф. Денисов, М.В. Пузиревський. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 392 с.

39. Оперативно-розшукова діяльність. Загальна частина (питання та відповіді до екзамену) : навчальний посібник / С. В. Албул, С .В. Андрусенко, В. Б. Любчик, Є. В. Поляков, Т. Г. Щурат. Одеса : ОДУВС, 2018. 85 с.

40. Роль оперуповноваженого карного розшуку в досудовому розслідуванні: навчальний посібник / С.В. Албул, Р.В. Мукоїда, Д.О. Ноздрін; За заг. ред. С.В. Албула. Одеса : ОДУВС, 2017. 150 с.

41. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник / А. В. Мовчан. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 244 с.

42. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник / уклад. С.В. Албул. Одеса : Астропринт, 2017. 32 с.

43. Кириченко О.В., Шинкаренко І.О., Шинкаренко І.Р. Правові та організаційні основи здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій підрозділами кримінальної поліції (структурно-логічні схеми): навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. 224 с.

44. Кириченко О.В., Шинкаренко І.О., Шинкаренко І.Р. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності та здійснення негласних слідчих (розшукових) дій (структурно-логічні схеми): навчальний посібник. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2015. 320 с.

Список публікацій з актуальних питань

45. Албул С.В. Організаційно-правові засади

функціонування розвідки в Україні: теоретичні аспекти. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1- 2. С. 5–9.

46. Албул С.В. Оперативно-розшукова тактика: поняття та структура. *Innovations and prospects of world science. Proceedings of the 13-th International Scientific and Practical Conference*. (August 17-19, 2022). Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2022. Pp. 292-295.

47. Павленко С. О. Наукові підходи до розуміння поняття «оперативна комбінація» в теорії оперативно-розшукової діяльності. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*, 2021. Том 32 (71) № 3. С. 76-82. DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.3/013>

48. Телійчук В.Г, Рец В.В. Оперативно-розшукова тактика: практичний аспект та значення її окремих елементів. *Norwegian Journal of development of the International Science*, 2021. № 64. С.27-30.

49. Борисенко М.В. Взаємодія слідчого з оперативними та іншими підрозділами органів Національної поліції під час досудового розслідування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ., 2021. 260 с.

50. Албул С.В. Нова парадигма оперативно-розшукової діяльності: проблемні питання правового забезпечення. *Актуальні питання правового забезпечення у сучасних умовах: збірник тез доповідей Всеукраїнського науковопрактичного семінару* (Харків, 26 листопада 2021 р., Національна академія Національної гвардії України). Харків: НА НГУ, 2021. С. 4–5

51. Дьоров С.Л. Поняття та сутність оперативного пошуку злочинноактивних осіб підрозділами кримінальної поліції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1.

С. 38–41.

52. Дрозд В. Судова практика щодо допустимості доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 185-190.

53. Христов О. Л. Теоретичні засади використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності: поняття, зміст, мета, завдання, форми, види, способи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 424-430.

54. Отрудько В.І. Сприяння громадян підрозділам кримінальної поліції під час протидії злочинності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2019. 20 с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Основи оперативно-розшукової діяльності»
для студентів спеціальності 081 «Право»
освітнього ступеня «бакалавр»

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп'ютерне верстання Р. О. Дегтяр

Підписано до друку 19.11.2019, поз.
Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 6,98. Обл.-вид. арк. 5,45. Тираж 5 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

До друку та в світ
дозволяю на підставі
«Єдиних правил», п. 2.6.14
Начальник організаційно-методичного
управління

В. Б. Юскаєв

Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Основи оперативно-розшукової діяльності»
для студентів спеціальності 081«Право»
освітнього ступеня «бакалавр»

Усі цитати, цифровий та
фактичний матеріал,
бібліографічні відомості перевірені,
запис одиниць відповідає стандартам

Укладачі :

О. М. Резнік,
О. В. Ільченко,
Р. О. Дегтяр

Відповідальний за випуск

О. С. Бондаренко

Директор ННІП

А. М. Куліш

Суми
Сумський державний університет
2023